

Резюме

Рябець Н. М. Загальні засади гармонізації господарського законодавства України відповідно до вимог СОТ.

У статті розглядаються особливості гармонізації господарського законодавства України щодо вимог СОТ на сучасному етапі. Аналізуються позитивні та негативні аспекти гармонізації законодавства. Наведено деякі приклади порушення Україною зобов'язань, взятих на себе в зв'язку зі вступом до СОТ. Розглянуто окремі угоди СОТ і проаналізовано рівень імплементації їх положень у національному законодавстві, яке регулює здійснення господарської діяльності. Відзначаються позитивні приклади виконання вимог, які не належать до обов'язкових, як передумови успішної та повної гармонізації. На прикладі законодавства, яке регулює порядок здійснення державних закупівель, охарактеризовано процес здійснення гармонізації господарського законодавства відповідно до вимог СОТ.

Ключові слова: Світова Організація Торгівлі, господарське законодавство, гармонізація.

Резюме

Рябець Н. М. Общие основы гармонизации хозяйственного законодательства Украины относительно требований ВТО.

В статье рассматриваются особенности гармонизации хозяйственного законодательства Украины относительно требований ВТО на современном этапе. Указаны некоторые примеры нарушений со стороны Украины, которые были взяты на себя в связи со вступлением в ВТО. Рассмотрено отдельные соглашения ВТО и проанализирован уровень имплементации их положений в национальном законодательстве, которое регулирует хозяйственную деятельность. Анализируются позитивные и негативные аспекты гармонизации законодательства. Отмечаются позитивные примеры выполнения требований, не относящихся к обязательным, как предпосылки успешной и полной гармонизации. На примере законодательства, которое регулирует порядок совершения государственных закупок, характеризуется процесс гармонизации хозяйственного законодательства в соответствии с требованиями ВТО.

Ключевые слова: Всемирная Организация Торговли, хозяйственное законодательство, гармонизация.

Summary

Ryabets N. The main grounds of the economic law harmonization according to WTO requirements.

The peculiarities of the economic law harmonization according to WTO requirements at present stage are being examined in the article. Some examples of violation from Ukraine of obligations undertaken in connection with the accession to the WTO are illustrated. Some WTO agreements are considered and the level of implementation of their provisions into national legislation that regulates economic activity is analyzed. The positive and negative aspects of the law harmonization are being analyzed. The positive examples of the fulfillment the non-obligatory requirements as a prerequisite for the successful and full harmonization are pointed out. On the example of legislation that regulates the commitment of state procurement is characterized the process of harmonization of commercial legislation in compliance with the requirements of the WTO.

Key words: World Trade Organization, commercial law, harmonization.

Отримано 11.03.2013

УДК 341.01:340.137:347.129

В. В. ШАЙГАРДАНОВА

Вікторія Вячеславівна Шайгарданова, студентка III курсу Інституту післядипломної освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УНІФІКАЦІЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Нормативно-правові акти видаються різними органами, тому мають різну юридичну силу й не завжди збігаються за часовим виміром. Іноді між ними виникають суперечності, а постійне збільшення кількості нормативних актів ускладнює їх використання. Аналіз законодавчих актів та нормативно-правових документів показує, що одним із пріоритетних напрямів забезпечення єдиного правового простору вбачається уніфікація нормативно-правових актів. Ефективність закону безпосередньо залежить від рівня уніфікації, яка, у свою чергу, забезпечує його чіткість, суворість і логічність. Зростаючий інтерес до уніфікації пояснюється багатьма причинами: уніфіковані правові норми як міжнародного, так і національного права у даний час найбільш динамічно розвиваються; у рамках міжнародних організацій йде активна робота з розробки значної кількості нових уніфікованих документів; останнім часом виникли й набули поширення нові форми уніфікації, які потребують дослідження; все більше помітне прагнення від зближення норм, що стосуються окремих видів відносин, перейти до уніфікації масивних комплексів галузей і інститутів. Разом із тим уніфікація справляє значний вплив на форму і зміст права, забезпечує одноманітний підхід до правового регулювання схожих суспільних відносин, приводить до створення більш досконалого законодавства.

Окремі аспекти уніфікації, стандартизації й упорядкування норм міжнародного права розглядаються у працях В. К. Бабаєва, Р. А. Каложного, І. Л. Невзорова, І. В. Опришка, О. С. Піголкіна, В. М. Савицького, А. В. Суперанської, С. П. Хижняка, О. С. Шишкіна та ін. Тим чи іншим аспектам європейської нормативно-правової уніфікації приділялась увага зарубіжних та вітчизняних вчених Р. Давида, В. Денисова, П. Круза, Р. Леже, Л. Луць, А. Саїдова, Ю. Тихомирова та ін. Однак до цього часу не розкрито правову природу, сутнісні ознаки уніфікації, її види, рівні, напрями, умови, підстави й результати, а також конкретні прийоми, якими користується законодавець для досягнення уніфікації.

Мета даної статті полягає у дослідженні особливостей уніфікації норм міжнародного права.

У кінці XIX – на початку XX ст. у праві виник термін «уніфікація», який застосовували для позначення діяльності держав із створення одноманітного регулювання певних суспільних відносин за допомогою укладення міжнародних договорів. Надалі становилося очевидним, що уніфікація може здійснюватися не тільки шляхом укладення міжнародних договорів, та й ступінь одноманітності норм, що вводяться в національне право, може бути різною від повної єдності до схожості у загальних рисах.

У словнику іноземних слів поняття «уніфікація» (франц. *unification*, від лат. *unus* – один, *fecere* – робити) визначається як приведення чого-небудь до єдиної норми, системи, форми, однотайності¹. Потреба в уніфікації виникає тоді, коли будь-які дії, предмети, вироби і т.п. починають багатократно повторюватися.

Розроблення єдиних правових норм дає змогу після ухвалення їх заінтересованими державами-членами замінити різнопорядкові положення національного права і тим самим усунути необхідність використання колізійно-правового методу. Ці однакові норми у зарубіжній та вітчизняній літературі дістали назву «уніфіковані», а процес їх вироблення – уніфікація законодавства.

Р. Давід писав, що під уніфікацією права ми зазвичай розуміємо не тільки процеси, які мають на меті вплив на окремі норми, а ті процеси, які впливають на цілі правової системи щодо спрямованості їх зближення між собою². Майже подібного розуміння уніфікації дотримуються й деякі інші автори. Зокрема, зазначається, що уніфікація права – це не що інше, як процес зближення двох або більше правових систем, процес, спрямований на «заміну двох або більше правових систем однією єдиною правовою системою». Водночас «гармонізація права» розуміється у вигляді процесу координації або зближення окремих правових положень різних правових систем, що досягаються шляхом усунення основних суперечностей або відмінностей, а також формування хоч би мінімальних загальних вимог та стандартів. Останнє слугує відправною точкою здійснення стандартизації норм права, що також виступає способом уніфікації³.

Уніфікація у праві – це процес приведення чинного права до єдиної системи, усунення розбіжностей і надання одноманітності правовому регулюванню подібних або близьких видів суспільних відносин. Уніфікація правових норм полягає у введенні до правових систем держав нових, абсолютно однакових норм і правових актів. Уніфікація у праві зумовлена ускладненням суспільного життя і розвитком суспільних відносин. Вона також стосується як правотворчості, так і правозастосування. Необхідність уніфікації у праві виникає при: утворенні нових держав, на території яких діють складові різних правових систем; формуванні єдиної правової системи союзних держав; у процесі зближення правових систем держав, які утворюють різні міждержавні об'єднання⁴.

На нашу думку, слід погодитись з Ю. Шемшученком, який вважає проблему уніфікації юридичної термінології передусім проблемою науковою і висловлює думку про доцільність створення в системі Академії правових наук України спеціального Центру правової термінології, підключивши до його роботи фахівців-мовознавців і юристів, а також про необхідність приділяти серйозну увагу підготовці фахівців у галузі юридичної термінології. Він зазначає, що уніфікація термінології є вихідним пунктом гармонізації законодавства України з європейським правом, без чого важко досягти взаєморозуміння в правовій сфері і вважає, що процес адаптації законодавства слід розпочинати саме з юридичної термінології⁵. Взагалі, що стосується гармонізації термінології на національному і міжнародному рівнях як одного з видів уніфікації, то в останні роки вона набуває все ширшого застосування і зараз це питання стоїть особливо гостро.

При цьому слід наголосити, що О. Будильова⁶ вважає уніфікацію результатом об'єднання оптимізаційної та нормативної функцій термінологічної діяльності, а продуктами уніфікації – нормативні та ненормативні регулюючі словники.

А. Піголкін особливо виділяє вимогу уніфікації, одноманітності форми та структури нормативних актів і вважає цю вимогу одним із найзагальніших принципів, який повинен бути покладений в основу підготовлюваних проектів нормативних правових актів⁷.

О. Ющик, порушуючи проблему законодавчої техніки, визначає уніфікацію як «процес приведення чинного права до єдиної системи, усунення розбіжностей і надання одноманітності правовому регулюванню подібних або близьких видів суспільних відносин» і вважає головними методами уніфікації систематизацію національного законодавства, імплементацію норм міжнародного права у національне законодавство та його адаптацію до вимог міжнародного права⁸.

Правознавці І. Казьмін, Е. Прянішников і О. Сморгунова⁹ застосовують терміни «уніфікація юридичних термінів» і «стандартизація юридичної термінології». Результатом уніфікації може й повинна бути система впорядкованої, одноманітної, належним чином оформленої юридичної термінології. Стандартизація розглядається як один із різновидів уніфікації термінів і розуміється як санкціонування в установленому порядку переліку уніфікованих термінів, що допускаються до вживання в нормативних та в інших юридичних актах.

Водночас, на думку О. В. Кушнарської, уніфікація призначена не лише для оптимізації, упорядкування, стандартизації різних сфер суспільного життя, а й покликана вдосконалювати нормативні тексти шляхом використання й упорядкування вживаної в них термінології¹⁰. Крім того, уніфікація термінології нормативно-правових актів – це не лише прагнення до досягнення єдиного значення терміна або слова й адекватне співвідношення його з терміном, який міститься в інших нормативних актах відповідної галузі, – це насамперед однозначна відповідність, однакове сприйняття й однакове тлумачення юридичної термінології, яка використовується під час оформлення і застосування нормативно-правових актів.

На наше переконання, передумовами уніфікації норм права є правова інтеграція та інтернаціоналізація права. У результаті тенденцій правової інтеграції, інтернаціоналізації права в європейському просторі, наднаціональної природи права ЄС посилюється роль міжнародного права та, зокрема, права ЄС в національних конституціях, що поступово та досить активно отримують статус процесів «конституціоналізації». Водночас, конституція інтернаціоналізується і стає невід'ємною частиною міжнародного співробітництва.

Як слушно, на нашу думку, зазначає професор В. Забігайло, обов'язковою умовою нормотворчої діяльності органів державної влади з адаптації законодавства ЄС з національним законодавством України повинно бути належне відпрацювання юридичних понять і термінів, усунення неточностей і двозначності, які в них нерідко трапляються, їх неповноти, а також підміни одного поняття іншим. Усе це накладається на не менш складну проблему узгодженості понять і термінів національного права з правом Європейського Союзу та його держав-членів. При цьому попередній досвід наближення законодавства України до законодавства ЄС, свідчить, що досить часто ідентичні, здавалося б, поняття трактуються в цих двох правових системах по-різному¹¹. Тому на сучасному етапі Україна стала на шлях наближення всього законодавства до стандартів ЄС. Цей процес є не таким однозначним, як може видатися на перший погляд. Для впровадження принципів та положень європейського права в національне законодавство недостатньо тільки оголосити ратифіковані конвенції частиною національного законодавства, необхідно ще відпрацювати механізм імплементації основних конвенційних принципів у норми вітчизняного права¹².

Наближення законодавства різного рівня через приєднання до міжнародних конвенцій є ще одним етапом на цьому шляху. Однією з форм реалізації завдань стосовно адаптації законодавства є співпраця України з міжнародними організаціями, ефективно двостороннє співробітництво тощо. Показовим у цьому плані є членство України в Раді Європи. Конвенції цієї організації встановлюють спеціальні стандарти Ради Європи та ЄС. Україною ратифіковано близько тридцяти Конвенцій цієї організації. Керівництвом держави розпочато роботу з метою систематизації заходів щодо інтеграції України в Європейський правовий простір та виконання взятих на себе зобов'язань. Розпорядженням Президента України утворено державну міжвідомчу комісію з питань впровадження в законодавство України норм та стандартів Ради Європи тощо.

Програма інтеграції України до Європейського Союзу, схвалена Указом Президента України від 14 вересня 2000 р., передбачає неухильне спрямування нормотворення в процес адаптації вітчизняного законодавства. На виконання цієї програми Уряд України створив Державний департамент з питань адаптації законодавства. Серед різноманітних визначень у праві термін «гармонізація» найчастіше розуміють як процес приведення у відповідність, побудований на наукових, методологічних засадах єдності, завершеності, цілісності, пропорційності, узгодження та досконалості¹³.

Результати проведених досліджень показують, що українські правотворчі органи не повною мірою використовують їх правила і вимоги законодавчої техніки або просто не дотримуються. Між тим у зв'язку з нестримним ростом масиву нормативно-правових актів, які приймаються нормотворчими органами, потреба у неухильному дотриманні й новому осмисленні законодавчої техніки відчувається все більш нагально.

Українське право на сучасному етапі являє собою досить складне системне й динамічне утворення. Проведення глобальної правової реформи охоплює не тільки основи галузі права, а й усю інфраструктуру правозастосування, значною мірою трансформує традиційне уявлення про систему права загалом, про співвідношення її з системою законодавства, про її внутрішню структуру, принципи побудови й функціонування, способи та механізми реформування.

Слід визнати, що при розробці нових законопроектів спостерігається механічне перенесення калькованих перекладів положень Європейських конвенцій. Оскільки будь-який ратифікований Україною міжнародний договір стає частиною національного законодавства України, то немає потреби в їх дублюванні у будь-яких інших законах. При цьому до національного законодавства необхідно вносити обов'язкові положення, нормативи та стандарти, викладені в прийнятих компетентними органами ЄС нормативно-правових актах, зокрема в директивах ЄС¹⁴. За допомогою такого механізму здійснюватиметься пряма інкорпорація.

Саме однакове застосування уніфікованих норм у різних державах-членах є ключовою характеристикою уніфікації, і саме в цьому полягає її відмінність від гармонізації, яка спрямована на встановлення єдиного результату регулювання. Отже, за критерієм мети регулювання уніфікація та гармонізація відрізняються тим, що метою уніфікації є однакове застосування норм права, а гармонізація – це встановлення єдиного результату дії норми права¹⁵.

Способи імплементації гармонізованого законодавства визначаються кожною державою-членом окремо, виходячи з її правової системи та інститутів, проте вони повинні забезпечувати застосування законодавства Співтовариства з тією ж ефективністю та суворістю, з якими застосовуються їх національні закони.

Уніфікація – це частина гармонізації, що полягає у встановленні однакової норми, яка діє щонайменше у двох державах. Джерелом уніфікованих норм є завжди двосторонній чи багатосторонній міжнародно-пра-

вовий акт універсального або регіонального характеру: конвенція, угода або типовий закон. Уніфіковані норми, що містяться в таких законах, скеровані на їх однакове застосування в державах-учасниках. Регламенти не вимагають їх ратифікації в державах-членах.

Також слід додати, як справедливо наголошує Л. Луць, що в міжнародно-правовій літературі немає чіткого визначення змісту поняття «гармонізація». Тому звичним стало його ототожнення з поняттям «уніфікація»¹⁶. У разі застосування терміна «гармонізація» до законодавства уточнення потребує саме це поняття: у вітчизняній юридичній науці та практиці поряд з цим терміном часто використовують терміни «адаптація», «імплементация», «апроксимація», «наближення», «рецепція права» та ін.

Основний засіб гармонізації – взаємне корегування змісту і форм національних термінів з метою встановлення між ними точних відповідностей, що часто супроводжується взаємним запозиченням термінів, які збагачують національні термінології. Прикладними результатами міжнародної гармонізації терміносистем можуть слугувати міжнародні термінологічні словники і стандарти, багатомовні інформаційно-пошукові тезауруси, зокрема словник-тезаурус Європарламенту EUROVOC¹⁷.

Слід підкреслити, що гармонізація нормативної правової термінології спрямована не на забезпечення використання абсолютно однакових термінів, а лише на досягнення максимально можливої їх відповідності.

Отже, від уніфікації права слід відрізнити гармонізацію права, принципово інший механізм зближення правових систем, коли держави за взаємною згодою включають в своє законодавство ідентичні або схожі правові норми. Гармонізація права – процес, спрямований на зближення права різних держав, на усунення або зменшення відмінностей¹⁸.

Розроблення єдиних правових норм дає змогу після їх прийняття державами замінити різнопорядкові положення національного права на уніфіковані матеріальні норми прямого застосування і тим самим усунути необхідність використання колізійного методу регулювання¹⁹. На переконання Е. М. Грамацького, результатом уніфікації виступають єдині правові норми, а результатом гармонізації однопорядкові, але не тотожні правові норми. При цьому можна виокремити два типи уніфікації, що здійснюється в міжнародному приватному праві: уніфікація колізійних норм і уніфікація матеріально-правових норм у різних сферах регулювання приватноправових відносин з іноземним елементом. Як правило, уніфікація матеріально-правових норм найчастіше передбачає необхідність участі України у конвенціях Ради Європи та багатосторонніх міжнародних договорах за участю держав членів ЄС, в той час як колізійна уніфікація здійснюється і у двосторонніх міжнародних угодах, зокрема, міжнародних договорах України про правову допомогу²⁰.

Процес формування правового регулювання суспільних відносин спрямовується в русло уніфікації матеріально-правових та колізійних норм. Уніфікація колізійних та матеріально-правових норм відбувається у формі кодифікації, основним принципом якої є гармонізація законодавства різних держав. Історичний метод дослідження уніфікації дає змогу зробити висновок про те, що першочергово інтерес і найбільші сподівання були пов'язані саме з уніфікацією колізійних норм (норм міжнародного приватного права)²¹.

Відповідно до загальної думки, це могло б зменшити виникнення колізій і тим самим сприяти односторонньому врегулюванню багатьох питань. Можна виділити такі переваги уніфікації колізійних норм: 1) така уніфікація мало затронує суспільство, оскільки правила стосуються незначної кількості учасників господарської діяльності; 2) уніфікація колізійних норм є більш простим процесом, ніж уніфікація матеріально-правових норм, і при цьому одна галузь може бути врегульована порівняно невеликою кількістю приписів: так, Римська Конвенція 1980 р. про право, що застосовуване до договорів купівлі-продажу, складається приблизно з 20 статей; 3) уніфіковані колізійні норми сприяють передбачуваності, оскільки наявність полегшує сторонам завдання, закон якої країни може бути застосований при поданні позову в суд. Слабке місце уніфікації колізійних норм полягає у проблемі встановлення судом змісту іноземного права. Особлива складність цього процесу дається взнаки тоді, коли справа є достатньо складною, коли суд зобов'язаний застосовувати право країн іншої «правової сім'ї»²².

Таким чином, можемо зробити висновок, що уніфікація проводиться внаслідок узгодження волевиявлень держав як суб'єктів міжнародного права, що спершу самостійно беруть участь у створенні цих норм, а потім наділяють їх обов'язковою силою та інкорпорують або трансформують до власного правопорядку.

Підсумовуючи викладене вище, констатуємо, що уніфікацію права можна назвати основним інструментом глобалізаційного процесу. Міжнародна уніфікація є однією з найважливіших завдань сучасності. Під правовою уніфікацією слід розуміти процес розроблення однакових (уніфікованих) правових норм, де результатом будуть уже уніфіковані правові норми. У сфері міжнародного приватного права гармонізація та уніфікація мають здійснюватись, з одного боку, в напрямі узгодження колізійних норм, а з іншого – в напрямі розширення прямого уніфікованого регулювання відносин з іноземним елементом шляхом укладення відповідних дво- та багатосторонніх міжнародних договорів за участю України та країн-членів ЄС, а також приєднання України до конвенцій Ради Європи. Результат цих процесів залишається одним із ключових і визначальних факторів для органічної адаптації правової системи України до права ЄС, що є необхідною передумовою для успішної євроінтеграції.

¹ Словарь иностранных слов / Ред. Ф. М. Петров и др. – М., 2010. – 1042 с. – С. 597.

² Давид Р. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Ж. Спинози; пер. с фр. В. А. Туманова. – М. : Междунар. отношения, 2007. – 512 с. – С. 52.

- ³ Чернопищук Я. Уніфікаційні процеси в європейському правовому просторі: герменевтика та аксіологія конституційно-правового аналізу // Юридичний вісник. – 2011. – № 1. – С. 66–72.
- ⁴ Васечко Л. О. Взаємозв'язок національного і міжнародного права: сучасний погляд // Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2010. № 1. – С. 34–38.
- ⁵ Юридична енциклопедія : в 6 т. / Редкол. : Ю. С. Шемшученко [відп. ред.] та ін. – К. : Українська енциклопедія, 2008. – Т. 6. – 750 с. – С. 215.
- ⁶ Будылева О. Н. Аспекты практической терминологической деятельности. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cnit.ssau.ru/iatp/work/budileva/glava_1_3.htm
- ⁷ Законотворчество в Российской Федерации / Под ред. А. С. Пиголкина. – М.: Формула права, 2010. – С. 252.
- ⁸ Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАНУ Ю. С. Шемшученка. – К. : Юридична думка, 2007. – 992 с.
- ⁹ Казьмин И. Ф., Прянишников Е. А., Сморгунова Е. М. Унификация и стандартизация юридических терминов // Язык закона / Под ред. А. С. Пиголкина. – М., 2009. – 350 с. – С. 133.
- ¹⁰ Кушнарџова О. В. Поняття і природа уніфікації нормативно-правової термінології // Юридична психологія та педагогіка. – 2011. – № 2 (10). – С. 58–61.
- ¹¹ Забісайло В. К. Право України в контексті його апроксимації до права Європейського Союзу // Українсько-Європейський журнал міжнародного та порівняльного права. – 2000. – № 1. – С. 46–49.
- ¹² Васильєва В. Проблеми гармонізації приватного права України до законодавства Європейського Союзу // Українознавчі студії. – № 8–9. – 2007–2008. – С. 245–250.
- ¹³ Бекетов О. О. Поняття гармонізації як наукової категорії // Український часопис міжнародного права. – 2002. – № 3. – С. 51–54.
- ¹⁴ Плавич В. Сучасні проблеми гармонізації законодавства України з нормами міжнародного та європейського права // Український часопис міжнародного права. – № 2. – 2003. – С. 16–19.
- ¹⁵ Яценко К. Уніфікація правових норм та гармонізація національних законодавств як способи наближення правового регулювання в державах-членах Європейського співтовариства // Український часопис міжнародного права. – 2002. – № 3. – С. 27–31.
- ¹⁶ Луць Л. Основні заходи та способи європейської правової інтеграції // Право України. – 2002. – № 5. – С. 146.
- ¹⁷ Бесседна Л. До проблеми впорядкування термінології законодавства // Наукові записки інституту законодавства Верховної Ради України. – 2011. – № 4 (7). – С. 34–38.
- ¹⁸ Юніна М. П. Щодо визначення понять уніфікації та гармонізації права // Митна справа. – 2011. – № 1 (73). – Ч. 2. – С. 522–525.
- ¹⁹ Яценко К. В. Гармонізація податкового законодавства України з законодавством Європейських Співтовариств про непряме оподаткування: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Київський національний економічний ун-т. – К., 2005. – 180 с. – С. 22.
- ²⁰ Сайфуліна Ю. Ф. Тенденції сучасного правового розвитку в умовах світових трансформацій // Митна справа. – 2011. – №1 (73). – Ч. 2. – С. 201–206.
- ²¹ Грамацький Е. М. Актуальні проблеми міжнародного приватного права у світлі гармонізаційних процесів в Європі // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 3. – С. 126–129.
- ²² Вилкова Н. Г. Договорное право в международном обороте. – М.: Статут, 2011. – 509 с. – С. 432.

Резюме

Шайгарданова В. В. Уніфікація норм міжнародного права.

У статті розглядаються проблеми визначення поняття й суті уніфікації норм міжнародного права. Актуальність цієї теми зумовлена все більшою інтернаціоналізацією національного права, що проявляється у поширенні дії норм міжнародного права на норми права національного, а також у зближенні змісту і понятійного апарату права різних держав. Проведено аналіз взаємозв'язку міжнародного та національного права в сучасних умовах, а також визначено основні форми й способи взаємовпливу норм міжнародного та внутрішньодержавного права. Досліджуються поняття, основні ознаки й напрями сучасної уніфікації і гармонізації міжнародного права як складової частини правової євроінтеграції України.

Ключові слова: уніфікація права, гармонізація, нормативно-правова термінологія, інтернаціоналізація, зближення правових систем, національне право, міжнародне право, колізійне регулювання.

Резюме

Шайгарданова В. В. Унификация норм международного права.

В статье рассматриваются проблемы определения понятия и сущности норм унификации международного права. Актуальность данной темы обусловлена все большей интернационализацией национального права, что проявляется в распространении действия норм международного права на нормы права национального, а также в сближении содержания и понятийного аппарата права разных государств. Осуществлен анализ взаимосвязи международного и национального права в современных условиях, а также определены основные формы и способы взаимного влияния норм международного и внутригосударственного права. Исследуются понятие, основные признаки и направления современной унификации и гармонизации международного права как составной части правовой евроинтеграции Украины.

Ключевые слова: унификация права, гармонизация, нормативно-правовая терминология, интернационализация, сближение правовых систем, национальное право, международное право, коллизионное регулирование

Summary

Shayhardanova V. The unification of international law.

The article deals with the problems of the definition of such notions unification of international law. Their correlation and cooperation mechanisms have been determined. The actuality of this topic is conditioned by the increased internationalization of national

law which is being disclosed in the expansion of international norms acting upon the norms of national law, and also in the approximation of content and concepts of different states' law. The relationship of national and international law in modern view is analyzed in the article. Main forms and methods of interference of international and domestic law are defined. The article provides an overview of the conception, salient features and directions of modern unification and harmonization in the field of international law as component part of Ukrainian integration to European Union.

Key words: unification of law, harmonization, normative legal terminology, internationalization, approximation of the legal systems, national law, international law, conflicts regulation.

Отримано 13.05.2013